

Илија ПСАЛТИРОВ

ЕВРОПСКИ ИДЕНТИТЕТ, ЕВРОПСКО ЖИТЕЛСТВО И...

Формирањето на Европската унија доведе до појава на нови термини во политичкото изразување, вклучувајќи го во себе зборот "европски". Па, оттаму Унијата и нејзините лидери како да си го доделија самите на себе правото сè што ѝ припаѓа на Унијата да го ословуваат со зборот "европски". Само да тргнеме од институциите на Унијата и нивните називи и претходно наведеното ќе се потврди без исклучок. Значи, Европска комисија, Европски парламент, Европски совет (што не е исто со Советот на Европа, како што многумина од нашите новинари мислат), како и Европскиот суд на правдата, се називи на четирите главни институции на Европската унија, кои во себе го содржат зборот "европски". Но, секој напредок на Унијата и секое нејзино проширување ја зголемуваа потребата за подигнување на свеста за припадност на граѓаните на самата Унија, а не само на своите национални држави. Затоа, како низ институциите, така и во научните и во академските кругови сè повеќе почнаа да се форсираат изразите од типот "европски идентитет", за подоцна дури и преку Спогодбата од Мастрихт да се воведат и поимот "европско жителство", како исклучително право на оние кои се жители на земјите-членки на Европската унија. Оттука, се поставува прашањето, дали само жителите на земјите-членки на Европската унија имаат право да бидат "европски" граѓани и дали само она што директно или индиректно е поврзано со постоењето на Европската унија треба и може да се нарекува "европско"? Дали "европскиот идентитет" го имаат само тие луѓе или можеби тој европски иден-

титет постои и кај оние кои не се граѓани на Унијата? Многу прашања и многу одговори, но кој е вистинскиот и дали воопшто постои? Како и да е, со овој текст сакам да покажам и да докажам дека правото на сопственост на терминот "европски" не е и не може да биде право само на делот од Европа, кој се нарекува Европска унија, туку и на сите останати кои географски припаѓаат на еден од континентите на Земјината топка. Да тргнам со ред. Имено, поимот "европски идентитет" е сè повеќе експлоатиран, но често пати тој е тема на дебати, заради неколку дилеми. Една од дилемите, на пример, е дали навистина постои таков идентитет? Друга дилема е дали оние кои наводно би требало да се носители на тој "европски идентитет" (граѓаните на ЕУ) навистина се со чувство на вистински "Европејци" или, пак, повеќе преферираат себеси да се гледаат како Французи, Шпанци, Германци... или уште повеќе од тоа, како Каталонци, Баварци, Корзиканци...??? Ако појдеме од латинскиот корен на зборот идентитет, односно "identities", што само по себе значи "исто" или "идентично", се појавува уште една дилема - дали сите граѓани на ЕУ се исти, односно идентични? Напротив, ЕУ се дефинира како "единство на разликите", имајќи предвид дека во самата Унија евидентно е постоењето на лепежа од јазици, култури, истории итн. Па, оттука што би можело да се окарактеризира како "европско"? Што би претставувало тогаш "европска култура" или "европска историја"? Дали културата и историјата само на оние кои ѝ припаѓаат на ЕУ можат да бидат "европски"? Дилемите по сите овие прашања се расчистуваат со не-

колку факти. Според Евророметар, најголем број граѓани на ЕУ себеси повеќе се чувствуваат како припадници на своите национални држави, отколку како "Европејци" (во случајов се мисли на ЕУ), што значи дека кај нив сè уште е повеќе изразено националното од наднационалното чувство на припадност. Според тоа, и поимот "европско жителство" има повеќе административно-техничко, отколку суштинско значење. Постоенето на некои заеднички симболи, кои треба да претставуваат основа за изградбата на "европски идентитет", можеби е добра основа за почнување на процесот на "европеизација". Овде мислам на "европското" знаме (сина основа со 12 жолти ѕвезди наредени во круг), на "европската химна", односно "Одата на радоста" од Моцартовата 9-та симфонија, како и на 9 Мај, Денот на Европа, кој се слави и кај нас. Значи, доаѓаме и до моментот дека многу поими кои се со предзнак "европски" ни припаѓаат и нам, исто како и на граѓаните на ЕУ. Имаме ли право и ние од Македонија, Хрватска, па и од Молдавија, на пример, да се нарекуваме себеси "Европејци"? Секако! Зашто да се биде Европеец не значи и да се биде жител на Европската унија што, пак, се потврдува и со истражувањето на Евророметар, за кое кажав погоре. И ние кои не сме дел од ЕУ имаме свое учество во креирањето на европската историја и на европската култура и со право може да кажеме дека сме со европски дух, како и многумина на континентот кој се вика Европа. Затоа, можеби многу поправилно би било сите поими поврзани со Европската унија да се користат во друга форма, а не да се користат со префиксот "европски". Ова би

значело дека институциите на ЕУ би се ословувале како Комисија на Европската унија, Парламент на Европската унија, Совет на Европската унија и Суд на правда на Европската унија, односно не би се употребувал изразот "европско жителство", туку "жителство на Европската унија" итн. На овој начин би се избегнала узурпацијата на поимот "европски" од страна на само еден дел од оние кои му припаѓаат на европскиот континент. Ова се чини не е единствен пример, зашто ако ја земеме Македонија како географски поим, исто така, се отвора прашањето - кој го има правото себеси да се нарекува Македонец и што би можело да се ословува како "македонско"? Нашите јужни соседи сметаат дека само тие и никој освен нив го нема правото да користи термини поврзани со поимот Македонија, "заборавијќи" при тоа дека има делови од таа Македонија во кои живеат луѓе, кои себеси не можат да се чувствуваат никако поинаку, зашто од памтивек биле тоа што се - Македонци. И во случајот кога името на државата е во прашање, ние барем не сме го узурпирале поимот Македонија, зашто нашата држава се вика Република Македонија што, пак, утврдува конкретна географска целина, како што е тоа и самата Европска унија. Оттука, кој може да ни го одземе правото да бидеме тоа што сме... да бидеме Македонци, односно да бидеме Европејци? А кога и нашата земја официјално ќе стане дел од таа Европска унија, Македонија повторно ќе стане една целина како пред еден век, зашто тогаш границите ќе бидат ирелевантни. И тогаш нема да биде важно од кој дел на Македонија сме, зашто сите ќе бидеме едно.